

ЛЕГАЛЬНЕ ВОЛОДІННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЮ ЗБРОЄЮ

Чи слід Верховній Раді прийняти закон про легалізацію володіння вогнепальною зброєю для всіх громадян?

Все розпочалося зі звичайного випадку агресивної поведінки на дорозі.

Напередодні Нового 2016 року законодавець від Народного фронту Сергій Пашинський їхав додому зі своєю дружиною, коли вони майже зіткнулися з автомобілем, який було припарковано посередині дороги недалеко від Києва. Пашинський виліз зі свого автомобіля і почав суперечку з людьми, що були біля другого автомобіля.

Ніхто з учасників цієї конфронтації не погоджується відносно того, що трапилося пізніше.

Пашинський стверджує, що його опоненти не дуже позитивно сприйняли його критику, і що п'яний чоловік напав на нього з пляшкою. Цей чоловік стверджує, що Пашинський напав на нього. Ясно тільки те, що, отримавши удар пляшкою по голові, Пашинський витяг свій пістолет... і вистрілив чоловіку у ногу.

Ця конфронтація не набула б такого резонансу, якби не історія отримання цього пістолета Пашинським: в якості офіційної нагороди від міністра внутрішніх справ Арсена Авакова— як частина традиції, згідно якої міністр та президент нагороджують вогнепальною зброєю політиків, військових офіцерів і навіть впливових бізнесменів.

- – “Активісти вимагають легалізувати володіння вогнепальною зброєю в країні,” газета *Київ Пост*, 13 квітня 2018 р.¹

0 Вступ

1 Для більшості громадян України легка вогнепальна зброя забороняється законом. То яким же
2 чином Сергій Пашинський отримав вогнепальну зброю? В Розпорядженні № 622
3 Міністерства внутрішніх справ України містяться всі нормативні вимоги щодо вогнепальної
4 зброї та володіння нею в країні. Однією з найважливіших вимог є те, що для володіння
5 вогнепальною зброєю необхідно мати ліцензію. З огляду на те, що Розпорядження № 622 не
6 мало чітко визначеної законодавчої основи, Міністерство внутрішніх справ має величезні
7 повноваження аби вирішувати, кому слід, а кому не слід надавати **ліцензію на володіння**
8 **зброєю**. В результаті, державні службовці часто “нагороджують” вогнепальною зброєю та
9 ліцензіями на володіння нею політиків, військових офіцерів та впливових бізнесменів. З
10 той же час, багато пересічних громадян, які хочуть отримати ліцензію на володіння зброєю,
11 позбавлені такої можливості.

12 Деякі люди вважають таку практику вкрай несправедливою. Вони переконані, що володіння
13 вогнепальною зброєю повинно бути записано в законі в якості права, яке мають всі
14 громадяни країни. Інші з ними не погоджуються.

15 Однак, ці правила не припинили практику володіння зброєю. В 2018 році в Міністерстві
16 внутрішніх справ було зареєстровано 892 854 одиниць вогнепальної зброї.² На 2017 рік в
17 країні було більш ніж 3,5 мільйонів незареєстрованої вогнепальної зброї. Велика кількість цієї
18 зброї “використовується в конфлікті на сході країни або ‘просочується’ звідти”.³ Без
19 прийняття додаткового законодавства щодо вогнепальної зброї важко розрізнити легальну та
20 нелегальну зброю і регулювати її використання в Україні.

21 Однак, не всі хочуть прийняття закону, що дозволить всім громадянам України легально
22 володіти вогнепальною зброєю. В 2017 році кількість вбивств в Україні склала 6,2 на 100 000
23 жителів – другий найвищий показник серед всіх європейських країн.⁴ Деякі люди бояться, що
24 закон про легалізацію володіння вогнепальною зброєю призведе до ще більшої кількості

25 вбивств і збільшення кількості злочинів з використанням вогнепальної зброї. Віталій Ярема,
26 колишній генеральний прокурор України, занепокоєний тим, що легалізація вогнепальної
27 зброї призведе до збільшення кількості вбивств з використанням вогнепальної зброї до рівня,
28 який існує в Сполучених Штатах Америки. “Сьогодні ми бачимо в США, до чого веде вільне
29 володіння вогнепальною зброєю” – відмітив він в 2018 році.⁵

30 Яка політика є найкращою для України? Чи полягає вона в легалізації володіння
31 вогнепальною зброєю для всіх громадян? Чи потрібно зберегти вимоги щодо вогнепальної
32 зброї в їхній теперішній формі? Або, чи існує якась проміжна позиція, яка задовольнить і
33 прихильників зброї, і тих, хто виступає проти неї?

34 **З історії питання**

35 До проголошення незалежності в 1991 році володіння вогнепальною зброєю знаходилося під
36 щільним контролем радянської влади. В 1998 році, декілька років після отримання
37 незалежності, Міністерство внутрішніх справ на основі закону «Про міліцію» видало
38 Розпорядження № 622, в якому було викладено правила щодо купівлі та володіння
39 вогнепальною зброєю. В цьому розпорядженні наведено нормативні вимоги до
40 “виробництва, придбання, збереження, обліку, транспортування і використання [різних видів
41 вогнепальної зброї], а також босприпасів до зброї та вибухових матеріалів”.⁶ Згідно з цим
42 розпорядженням громадянам України дозволяється мати нарізну зброю для полювання за
43 умови отримання ними ліцензії від Міністерства внутрішніх справ, отримати яку може бути
44 складно. Попри те, що деякі громадяни України можуть володіти вогнепальною зброєю і
45 мати її при собі в цілях захисту, ліцензії на таку зброю надаються рідко, їх кількість обмежена,
46 і вони надаються для забезпечення безпеки особи під час виконання нею її роботи.

47 На бажання деяких громадян володіти зброєю, можливо, справила свій вплив історія України.
48 Події минулого змусили деяких українців не довіряти органам правопорядку або відчувати
49 потребу мати зброю аби захистити себе, свої родини і свою власність. “Для того, аби
50 навчити українців довіряти органам правопорядку, може знадобитись ціле покоління, - каже
51 Віталій Коломієць, член Української Асоціації власників зброї (УАВЗ), “Після Голодомору та
52 СРСР багато людей покладаються лише на себе”. УАВЗ активно виступає за прийняття
53 закону, що дозволяє володіти зброєю в Україні. Починаючи з 1998 року, до Верховної Ради

54 було передано більш ніж дванадцять проектів закону, однак жодну з цих пропозицій не було
55 прийнято.⁷

56 Дві країни — Сполучені Штати Америки та Швейцарія можуть запропонувати Україні
57 декілька уроків щодо володіння зброєю. Конституція США дозволяє американцям володіти
58 широким спектром вогнепальної зброї з багатьох різних причин. Це право існує з найперших
59 днів історії Сполучених Штатів в 1700-х роках, коли озброєні представники народного
60 ополчення боролися проти британців за незалежність своєї країни. З тих пір багато
61 американців вважають володіння зброєю важливим особистим правом, і не тільки для
62 захисту, але й для спорту, полювання та колекціонування. Однак в Сполучених Штатах
63 володіння зброєю є темою, яка чревата проблемами. В 2017 році майже 40 000 американців
64 померли від тілесних ушкоджень, пов'язаних зі зброєю, включаючи убивства й самогубства.⁸
65 Сполучені Штати займають 28 місце в світі за кількістю смертей від використання зброї, але в
66 той же час, порівняно з іншими багатими країнами, рівень смертності в них від використання
67 зброї є одним з найвищих.⁹ Даних про використання легально купленої зброї при скоєнні
68 злочинів в США дуже мало, і вони отримані ще в 2004 році, однак “експерти стверджують,
69 що більшість злочинів з використанням зброї, скоріш за все, скоюють особи, що володіють
70 зброєю незаконно”.¹⁰ Перед Сполученими Штатами і, можливо, перед Україною, повстає
71 питання про те, чи законодавство про володіння зброєю здатне стримати злочини з
72 використанням зброї.

73 В Швейцарії ситуація з законодавством відносно зброї дещо інакша. В цій країні військова
74 служба є обов'язковою для чоловіків, придатних до неї. Кожен член нерегулярної армії
75 отримує стрілецьку зброю та боєприпаси до неї, які він може зберігати у себе вдома. Після
76 звільнення з армії її службовці можуть зберігати зброю стільки, скільки вони будуть здатні
77 безпечно з нею поводитися. В результаті цього Швейцарія є однією з країн в Європі з
78 найвищим рівнем володіння зброєю. Однак за кількістю вбивств з використанням
79 вогнепальної зброї ця країна знаходиться на одному з останніх місць в Європі, маючи лише
80 0,6 смертей від вогнепальної зброї на 100 000 мешканців.¹¹ До кінця 1980-х років, Швейцарія
81 дозволяла місцевим органам влади, які називаються кантонами, регулювати питання
82 володіння та використання зброї. Багато кантонів ставилися до цього питання досить
83 поблажливо. Однак в 1990-х роках зброя, куплена в Швейцарії виявилася замішаною в
84 скоєних в Європі терористичних актах та в війні в Югославії. Після цього уряд посилив

85 заходи контролю за зброєю. В 2011 році уряд провів референдум з питання посилення
86 контролю за зброєю, включаючи практику, згідно з якою службовцям нерегулярної армії
87 дозволяється зберігати зброю у себе вдома, а також від них вимагається здатність
88 продемонструвати свою потребу в зброї та спроможність користуватися нею. Парламент і
89 Федеральний Кабінет міністрів Швейцарії виступили проти цього, вважаючи, що існуючої
90 політики відносно зброї достатньо, і громадськість погодилася з цим. Референдум спіткала
91 невдача, тому що 56% громадян проголосували проти.¹² Яким чином такій країні як
92 Швейцарія вдається мати так багато зброї, так мало федеральних нормативних вимог і там
93 мало вбивств з використанням вогнепальної зброї?

94 Які уроки щодо законодавства в сфері володіння вогнепальною зброєю можуть
95 запропонувати Україні США та Швейцарія? Чи слід Верховній Раді прийняти закон про
96 легалізацію зброї для всіх громадян? Розгляньте аргументи обох сторін.

97 Аргументи

98 ***Так, Верховній Раді слід прийняти закон щодо легалізації володіння зброєю для всіх***
99 ***громадян.***

- 100 • Існуючі нормативні вимоги дозволяють Міністерству внутрішніх справ вирішувати,
101 кому слід або не слід надавати ліцензію, або ж “нагородну” зброєю. Георгій Учайкін,
102 директор Української Асоціації власників зброї (УАВЗ) критикує цю ситуацію: “Яка
103 різниця, як виглядає хабар – чи то долари, чи то пістолет?” Ця система створює
104 “суспільство, побудоване на принципі кастовості”, в якому люди при владі можуть
105 володіти зброєю, а пересічні громадяни – ні.¹³ Прийняття закону дозволило б
106 створити більш справедливі правила і зруйнувати цю кастову систему, надавши всім
107 право володіти зброєю.
- 108 • Погане дотримання законів, корупція та історія України викликають у громадян
109 бажання захистити себе, свої родини і свою власність. Прийняття закону про
110 легалізацію володіння зброєю для всіх громадян дозволило б зробити це в законний
111 спосіб. Андрій Ломакін, фотограф, який зробив серію фотографій про володіння
112 зброєю в Україні, пише: “Не кожній людині легко направити зброєю на нападника й
113 вистріляти, але кожна людина відчуває себе у більшій безпеці, маючи зброю”.

- 114 • Одна з причин, з якої так багато громадян Швейцарії легально володіють зброєю є
115 необхідність захищати кордони. На протязі всієї історії кордони Швейцарії
116 піддавалися ризику—особливо під час франко-прусської війни в 1871 році, Першої
117 Світової і Другої Світової війн. Кордони України також піддаються ризику.¹⁴
118 “Дозвольте людям зберігати зброю вдома. Тоді, якщо ворог буде йти вулицями вашої
119 країни, ви зможете застрелити його прямо з власного вікна,” — каже Дмитро Ярош з
120 парламентської групи Правий сектор, що належить до правого крила.¹⁵
- 121 • В разі прийняття закону проблему України з незаконною зброєю може буде легше
122 взяти під контроль. В своєму звіті за 2017 рік дослідницький центр «The Small Arms
123 Survey» (Огляд стрілецької зброї) рекомендує Парламенту прийняти законодавство, яке
124 зробить більш зрозумілою політику відносно володіння вогнепальною зброєю. Крім
125 того, він рекомендує здійснити деякі заходи, спрямовані на виконання нового
126 законодавства, включаючи більш ефективну співпрацю між державними органами
127 України.
- 128 • Легалізація володіння зброєю для всіх громадян є популярною ідеєю в Україні. В
129 грудні 2014 року УАВЗ, за участі 34 законодавців, допомогла розробити в Парламенті
130 новий закон про зброю. В серпні 2015 року петиція з вимогою “підтвердити право
131 громадян України на самозахист” зібрала більш ніж 36 000 підписів, що вимагає
132 офіційної відповіді від президента.¹⁶ В результаті цього президент створив робочу
133 групу, яка порекомендовала внести зміни в існуюче законодавство і розробити
134 проекти нових законів.¹⁷

135 ***Ні, Верховній Раді не слід приймати закон щодо легалізації володіння зброєю для всіх***
136 ***громадян.***

- 137 • Якщо нове законодавство надасть всім громадянам право легально володіти зброєю,
138 тоді Україна може піти шляхом Сполучених Штатів, де громадяни мають схожі права.
139 Збільшення кількості зброї у громадян може призвести до зростання кількості
140 самогубств з використанням зброї, а також злочинів з використанням зброї,
141 включаючи вбивства. Крім того, легалізація вогнепальної зброї для всіх громадян може
142 не зробити Україну більш небезпечною країною. В Сполучених Штатах існує
143 законодавство відносно зброї, однак більшість злочинів з використанням зброї

- 144 зазвичай скоюють люди, що отримують зброю в протизаконний спосіб. Більш
145 ефективного виконання вже існуючих нормативних вимог може виявитися більш
146 корисним, аніж прийняття нового законодавства.
- 147 • Можливо, існуючі нормативні вимоги потребують прояснення, але державі не
148 потрібно приймати нове законодавство щодо легалізації володіння зброєю для всіх
149 громадян. В своїй статті, надрукованій в «Українській правді» в грудні 2017 року,
150 міністр внутрішніх справ Арсен Аваков виступив на захист практики “нагородної”
151 зброї. В цій статті він писав, що вогнепальна зброя повинна бути для обмежених груп,
152 включаючи військових і працівників сил безпеки.¹⁸
 - 153 • Якщо Україна хоче зменшити кількість злочинів з використанням зброї, то країні слід
154 зменшити кількість незаконної зброї. Крім того, що в звіті за 2017 рік дослідницького
155 центру «Small Arms Survey» рекомендується прийняти додаткове законодавство, в
156 ньому також вказується, що «проведення реформ в Міністерстві внутрішніх справ,
157 покращення взаємодії між державними органами, а також підвищення співпраці з
158 сусідніми країнами» можуть зменшити кількість зброї в країні. Неприйняття цих
159 заходів буде “шкідливим для національної безпеки і безпеки українських громадян”.
 - 160 • Деякі українські прихильники зброї стверджують, що зброя потрібна для того, аби
161 пересічні громадяни могли боронити себе від іноземного вторгнення. Колишній
162 заступник міністра і член Парламенту Григорій Немиря не погоджується з цим. Він
163 впевнений, що якщо громадяни бажають захиститися від іноземного вторгнення, їм
164 необхідно ставати до лав Національної гвардії або збройних сил. Він занепокоєний
165 тим, що збільшення кількості зброї у громадян сприятиме нестабільності в країні.¹⁹
 - 166 • Багато ультраправих партій в Україні підтримують прийняття закону про легалізацію
167 володіння зброєю для всіх громадян. Як стверджує В’ячеслав Лихачов, ведучий експерт
168 з питань ультраправого екстремізму в Україні, “Багато з [цих партій] мають реальний
169 бойовий досвід ... Ці групи агресивно намагаються нав’язати свою волю українському
170 суспільству, включаючи з використанням сили проти тих, хто не погоджується з
171 їхніми політичними й культурними поглядами”. Дозвіл приватним громадянам
172 володіти власною зброєю підсилить ці групи і надасть їм легальну зброю для

173 підтримки свого курсу. Підсилення їхнього впливу може придушити демократичний
174 прогрес, якого Україна досягла за останні декілька десятиліть.²⁰

175 **Висновок**

176 Чи дозволить українцям закон, що легалізує володіння зброєю для всіх громадян, краще
177 захистити себе і свою країну? Чи не призведе це до зменшення демократичної стабільності
178 країни і до збільшення кількості злочинів з використанням вогнепальної зброї? Чи існують
179 точки дотику між сторонами, що виступають «За» і «Проти» при обговоренні цієї теми?

Використана література

¹ Josh Kovensky and Matthew Kupfer, “Activists seek legalization of gun ownership in nation,” *Kyiv Post*, April 13, 2018, <https://www.kyivpost.com/ukraine-politics/activists-seek-legalization-gun-ownership-nation.html>

² “Ukrainians are Getting Armed,” Warsaw Institute, August 21, 2018, <https://warsawinstitute.org/ukrainians-getting-armed/>

³ Anton Martyniuk, “Measuring Illicit Arms Flows,” Small Arms Survey, April 2017, <http://www.smallarmssurvey.org/fileadmin/docs/T-Briefing-Papers/SAS-BP3-Ukraine.pdf>

⁴ “Victims of intentional homicide, 1990-2018,” United Nations Office on Drugs and Crime, <https://dataunodc.un.org/content/data/homicide/homicide-rate>

⁵ See footnote 1

⁶ “Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine of August 21, 1998 No. 622,” CIS Legislation, <https://cis-legislation.com/document.fwx?rgn=16884>

⁷ See footnote 3

⁸ John Gramlich, “What the data says about gun deaths in the U.S.,” Pew Research, August 16, 2019, <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2019/08/16/what-the-data-says-about-gun-deaths-in-the-u-s/>

⁹ Nurith Aizenman, “How The U.S. Compares With Other Countries In Death From Gun Violence,” NPR, August 5, 2019, <https://www.npr.org/sections/goatsandsoda/2019/08/05/743579605/how-the-u-s-compares-to-other-countries-in-deaths-from-gun-violence#:~:text=The%20United%20States%20has%20the,rates%20can%20be%20even%20higher>

¹⁰ Dan Clark, “Is most gun crime committed by those who illegally possess guns?” PolitiFact, March 12, 2018, <https://www.politifact.com/factchecks/2018/mar/12/john-faso/do-illegal-gun-owners-commit-most-gun-crime-rep-fa/>

¹¹ See footnote 4

¹² “Firearm-Control Legislation and Policy: Switzerland,” Library of Congress Law, December 30, 2020, <https://www.loc.gov/law/help/firearms-control/switzerland.php#:~:text=The%20Swiss%20Weapons%20Act%20requires,personal%20weapon%20in%20their%20home>

¹³ See footnote 1

¹⁴ Krishnadev Calamur, “The Swiss Have Liberal gun Laws, Too,” *The Atlantic*, February 16, 2018, <https://www.theatlantic.com/international/archive/2018/02/swiss-guns/553448/>

¹⁵ See footnote 1

¹⁶ See footnote 1

¹⁷ Olga Butkevych and Holger Hembach, “Ukraine’s Legal Debate on the Right to Armed Self-Defense,” *Vox Ukraine*, August 19, 2016, <https://voxukraine.org/en/the-right-to-armed-self-defence-en/>

¹⁸ See footnote 1

¹⁹ Andrew E. Kramer, “Ukraine Sets Deadline for militias to Surrender Illegal Guns,” *New York Times*, March 20, 2014, <https://www.nytimes.com/2014/03/21/world/europe/ukraine-sets-deadline-for-militias-to-surrender-illegal-guns.html>

²⁰ Kate Baklitskaya, “National Corps: why Ukraine’s far-right party is enjoying growing support,” *EuroNews*, March 3, 2019, <https://www.euronews.com/2019/03/03/national-corps-why-ukraine-far-right-party-is-enjoying-growing-support>